סיכום השתלמות כלנית בשפלת יהודה ובדרום הר חברון 16-17.3.2016

אבי שמידע המחלקה לאבולוציה, אקולוגיה והתנהגות והמרכז לרציונליות, האוניברסיטה העברית ירושלים avi.shmida@gmail.com

גדי פולק מערכת כלנית gadpollak@gmail.com

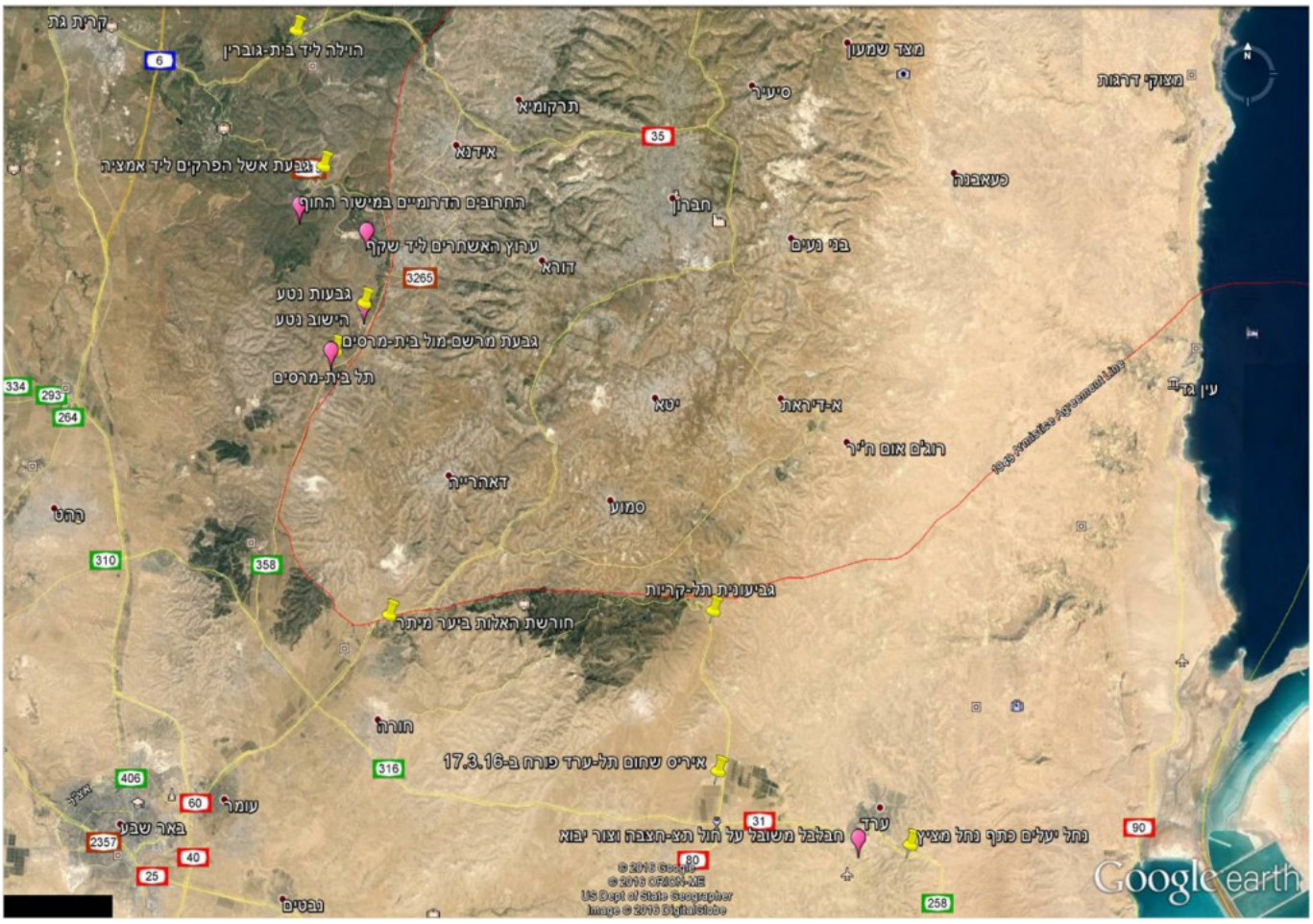
השתתפו בהכנת חומר לסיכום: **צביקה אבני, מימי רון.** צילומים: **ערגה אלוני, ליאור אלמגור, שמואל דדון, חוה להב, עוזי פז**.

תקציר: תחנות ההשתלמות היו לאורך חתך גיאובוטני מדרום שפלת יהודה עד לאזור ערד, החל משוליים דרומיים של צומח ים-תיכוני, דרך חגורת הספר ועד לצומח מדברי. גבעות דרום שפלת יהודה זכו בעונת משקעים זו (2016-2015) לכמות משקעים העולה בהרבה על הממוצע הרב-שנתי וכתוצאה מכך גובה הקמה ושפע הפריחה היו גבוהים מהרגיל. באזורי הספר והמדבר ביצועי הצמחים היו בעונה זו ממוצעים או למטה מכך, כאשר באזור ערד דגם הפיזור המרחבי של הגשם בעונה זו היה כתמי ובהתאמה לכך גם בתחנות הצומח המדברי שפע הצמחייה והפריחה היה קטן מהממוצע.

==========

תחנות ההשתלמות

1. הוילה ליד בית-גוברין (רק ב-16.3)
2. גבעת אשל הפרקים צפונית לאמציה
3. גבעת נטע דרומית לישוב נטע (רק ב-17.3)
4. גבעת מרשם מול תל בית-מרסים
5. יער מיתר (צהרים)
6. תל-ערד
7. תל קריות
8. נחל יעלים ממזרח לערד (רק ב-16.3)

מפת תחנות ההשתלמות. סמל סגול – תחנה לימודית סמל צהוב – אתרי פריחה בעלי עניין

רקע כללי

בעקבות שנת הגשם הברוכה השלישית באזורי הנגב הצפוני, שפלת יהודה ופלשת, יצאנו להשתלמות באזור בית-גוברין, אמציה ודרומה עד גבעות להב-סנסנה. השנה כמות המשקעים שירדה באזור הגיעה ל-150% לערך מכמות המשקעים השנתית הממוצעת. בהמשך ביקרנו גם בבקעת ערד, בתל קריות (תחנות ספר) ובנחל יעלים (תחנה המייצגת צומח מדברי) – אזורים שבהם כמות המשקעים הייתה השנה ממוצעת ולמטה מכך. נוכחנו כי אכן הגשם המדבר כתמי והצומח בתחנת תל-ערד (פרט לאיריסים) נראה עלוב ביותר, נמוך ומתייבש ולרוב ללא פרחים. זאת בניגוד לכתמי הפריחה של **איריס שחום** במקום שנראו מצויין, כנראה כתוצאה משמירת מים ומזון מהחורף והאביב של השנה הקודמת ומהגשם של אוקטובר 2015. בתחנות תל-קריות ונחל יעלים מצב הצומח היה ברמה ממוצעת; הקמה בינונית ואם למשל משווים את הגובה של סייפנים, מלעניאל מצוי או מצליבים, נוכחים לדעת שהמצב בשתי תחנות אלה הוא ממוצע ומטה. אכן זהו אתגר לתרגם התרשמות כללית מעין זו להכללות מדעיות כמותיות ואובייקטיביות, ולאפיין כל שנה בסביבות תחילת חודש מרץ בגלילות ישראל השונות את "ההצלחה הממוצעת של הצומח

הטבעי". זהו מדד חשוב עבור מטיילים, דבוראים ומגדלי בקר.
מועד ההשתלמות מייצג את השבועיים של תחילת חודש מרץ שבהם מתרחש המעבר מ"שוק" סוף החורף של ההאבקה החל לרוב בסוף פברואר – ל"שוק" תחילת האביב, החל לרוב במחצית הראשונה של מרץ. מועד זה מתאחר בהרי יהודה והגליל בשבועיים ואפילו בחודש בגוש הר-מירון ובגולן הצפוני. שוק סוף החורף מתאפיין בשליטת גילדת המצליבים הצהובה ובראשם **חרדל לבן** השולט במרבית אזורי הארץ הים-תיכוניים. באזור קריית גת – לכיש – בית-גוברין ראינו עדיין את החרדל בשיא פריחתו כאשר באזור להב-סנסנה- באר-שבע נראו רק כתמי שליטה מעטים בסוף פריחה. שליטת המצליבים קשורה בהגנה הכימית שיש בעלים ובגבעולים – המאפשרת הבלטת הצמחים לעין המאביקים תוך סיכון מופחת לאכילה. מועד ההשתלמות חל בדרום השפלה בדיוק בהחלפה של המינים בעלי פרחי הראווה האדומים בגילדת הפרג: פריחת ה**כלניות** הייתה בסופה ואילו פריחת **נורית אסיה** הייתה בשיאה.

תחנות ההשתלמות עוקבות יפה אחר חתך הצומח מהאזור הים-תיכוני אל האזור המדברי: חורש ים-תיכוני פתוח בתחנת בית-גוברין, חגורת הספר מיוצגת בתחנות נטע, גבעת מרשם ותל קריות ותחנת המדבר מיוצגת בנחל יעלים. אמנם זהו איננו החתך הקצר הקלסי העוקב את הירידה החריפה ברום מזרחה מהרי-ירושלים לים המלח, אך יש לו יתרון רב: האתרים בחתך זה נפגעו פחות מפעילות אנושית הכוללת לצערנו שינוי יתר של האקוסיסטמה הטבעית והפיכת חלק גדול מהשטחים הפתוחים ליערות נטע אדם, ישובים ושטחי רעיית בקר. אחת התוצאות של רעיית בקר היא השתלטות של צמחים אנטי-פסטורליים (עמידים לרעייה). אחת ההצעות לכינוי עברי לצמחים אנטי-פסטורליים הייתה "צמחי אל-רועי".

פירוט תחנות ההשתלמות

1. הוילה ליד בית-גוברין

רום: 200 מטר
מספר המינים שנרשמו: 100

בראש הגבעה מצוי מבנה דו-קומתי שהיה שייך לפני 1948 לשייח אל-מעזי. במלחמת השחרור שימש המבנה כמרפאה וכעמדה מרכזית בכיבוש משטרת בית-גוברין.
תחנה זו מהווה דוגמא לצומח הים-תיכוני וכוללת פסיפס של שטחי עשבוניים חד-שנתיים, בתות של **סירה קוצנית** ושפתניים בני-שיח ומעבר מגריגה לחורש בטרסות שמורות בצד

הצפוני של מורד הגבעה.

בטרסות העשבוניות התחילה כבר הפריחה האביבית, כאשר עקב הרעיה שולטים חד-שנתיים אנטי פסטורליים: מרבדי **מסרק מזרחי** (=לפנים מסרק איברי) בסוף פריחה ו**קחוון חברוני** בתחילת פריחה. מנינו כאן לא פחות משמונה מינים שונים של **תלתן** המעידים על האופי הים-תיכוני של הצמחיה בתחנה: **תלתן הקצף, תלתן נאה, תלתן הארגמן, תלתן הפוך, תלתן לביד, תלתן דוקרני, תלתן חקלאי ותלתן כוכבני**. אמנם הודגש כי הצומח והצמחייה הם ים-תיכונים אופייניים, אך רשמנו כאן מספר צמחים האופייניים לבתי גידול יובשניים והשכיחים יותר בחגורת הספר: **מרווה ריחנית, קחוון חברוני** ומין אופייני לחגורת הספר ולמדבר – שמשון הדור שהתחיל לפרוח כאן רק בשבוע שלפני מועד ההשתלמות. מצד שני, רשמנו בשולי החורש האלון המצוי גם צמחים המאפיינים מיקרו בתי גידול אופייניים לחים במקצת בתוך החורש הים תיכוני: **נשרן מכחיל, יערה איטלקית, תלתן תריסני** ו**סחלב פרפרני** שהיה בשיא פריחה.

צמחים בפריחה מתחנת הוילה בבית גוברין. צילמה: חוה להב ©
מימן לשמאל- קחוון חברוני, תלתן הארגמן, תלתן כוכבני, תלתן הקצף.
להגדלה - לחצו על התמונות

המינים האופייניים לתחנת בית-גוברין

מינים חד-שנתיים	גיאופיטים	מטפסים	עצים, שיחים ובני שיח
קחוון חברוני	כלנית מצויה	אספרג החורש	כליל החורש
תלתן תריסני	נורית אסיה	פרסיון גדול	חרוב מצוי
תלתן לביד	לוף ארץ-ישראלי	קיסוסית קוצנית	אורן ירושלים
תלתן הפוך	עירית גדולה	זלזלת הקנוקנות	ברוש מצוי
תלתן דוקרני	סחלב פרפרני	יערה איטלקית	אלון מצוי
תלתן חקלאי	כתמה עת-שורשים		שקד מצוי
תלתן נאה	נץ-חלב צרפתי		שמשון הדור
תלתן הארגמן			סירה קוצנית
תלתן כוכבני			ציבורת ההרים
תלתן צמיר			אלקנה סמורה

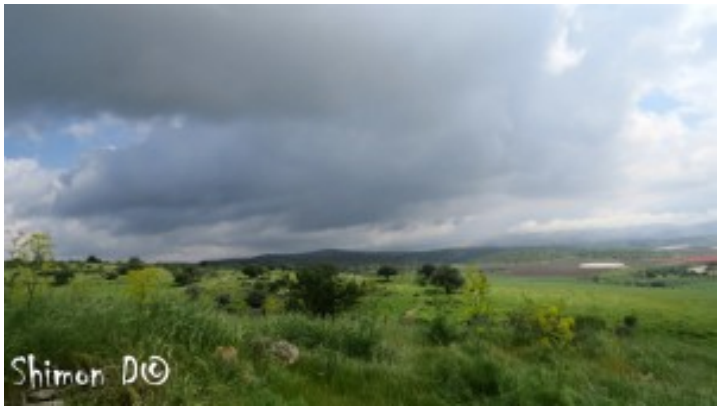
תלתן הכדורים
אספסת מצויה
אספסת קטועה
אספסת קטנה
קחוון מצוי
חרדל לבן
מסרק מזרחי
איסטיס מצוי
דמומית קטנת-פרי
פשתה שעירה
פשתה אשונה
ניסנית דו-קרנית
צורית חיוורת
אשחר ארץ-ישראלי
גלונית מצויה
מרווה ריחנית
קורנית מקורקפת

2. גבעת אשל הפרקים צפונית לאמציה

רום – 336 מטר

נרשמו 145 מיני צמחים

גבעה שפסגתה ברום 347 מטר ובמצלעותיה נטועים שני עצי אשל מרשימים בתוך צומח טבעי של שיחיית **אשחר ארץ-ישראלי** ומעט עצי **חרוב** ושיחי **אלת המסטיק**. שמוליק בורמיל מצא פרט בודד של **אלון מצוי**. נשאלת השאלה אם עצי **אלון מצוי** גדלים גם דרומית מכאן בשפלה? בגבעה גדרות מרשימות אשר אחת מהן בנויה בצורת קדרה, בעלת אבני בסיס "קיקלופיות" משולשות הנמצאת מדרום-מזרח לשני עצי האשל. למרגלות עצי אשל הפרקים גושי סרפד הכדורים "נוראיים" בשל מרבץ הפרות למרגלותיהם. אשל הפרקים ניטע במקום על ידי הערבים; בית-גידולו הטבעי הוא ואדיות גדולים במדבר ועמקי חולות. זהו המין היחידי מבין מיני האשל היוצר נוף של עץ גבוה ולכן לא בכדי הוא ניטע ברחבי מישור החוף והשפלה עד נהריה (מענפיו קל להכין יחורים). זהו מין האשל היחידי אשר נקרא בערבית "את'ל" הזהה במקרא לאשל (כל שאר מיני האשל נקראים בשם "טרפה")- ולכן הגיוני כי זהו "אשל אברהם" אשר נטע אברהם אבינו בבאר-שבע.

מימין – גבעת אשל הפרקים ליד אמציה, דגניים במדרון. צילם: גדי פולק ©; משמאל – נוף אשחרים בגבעות אמציה. צילם: שמעון דדון ©
להגדלה – לחצו על התמונות

מימין – כלך מצוי. צילם: ליאור אלמגור ©; משמאל – אשחר ארץ-ישראלי זכר בפריחה. צילם: עוזי פז ©
להגדלה – לחצו על התמונות

במורד הגבעה (רום 319) ישנו כרם זיתים מלפני מלחמת העצמאות ובו 20-40 עצי זית הגדלים במרווחים גדולים. בין הזיתים שולטים באביב 2016 דגניים חד-שנתיים: **שעורת התבור, שעורת הבולבוסין, שעורת העכבר** ו**שיבולת-שועל נפוצה**,על אף הרעיה האינטנסיבית של בקר במקום. כמו כן נפוץ מאד **כלך מצוי**. קוצי **גדילן מצוי** ו**ברקן סורי** משתלטים אט אט על השטח כתוצאה מהעשרת הקרקע בזבל אורגני אותו מייצרות הפרות. במדרון הפונה לדרום-מזרח בפאתי הכרם, שולטים בחודש מרץ 2016 עומדים מרהיבים של **מלעניאל מצוי** בתוך שיחיית ספר של **אשחר ארץ-ישראלי**.

דגניים בעלי מלענים
מימין לשמאל - שעורת הבולבוסין. צילמה: ערגה אלוני ©; שעורת העכבר. צילמה: ערגה אלוני ©; שעורת התבור. צילמה: ערגה אלוני ©; מלעניאל מצוי. צילמה: חוה להב ©
להגדלה - לחצו על התמונות

המינים האופייניים לתחנת גבעת אשל הפרקים ליד אמציה:

עשבוניים חד-שנתיים ורב-שנתיים	בני-שיח	עצים ומטפסים	גיאופיטים
איסטיס מצוי	אזוב מצוי	אלון מצוי	שום ארדל
אליסון מצוי	אלקנה סמורה	אספרג החורש	שום משולש
ברומית ספרדית תת-מין צפופה	גלונית מצויה	אשחר ארץ-ישראלי	סיפן התבואה
ברומית עקרה	מרווה ריחנית	אשל הפרקים	נץ-חלב צרפתי
ברקן סורי	כתלה חריפה	אלת המסטיק	
דמומית קטנת-פרי	חד-שפה תמים	זית אירופי (נטוע)	
זערורית קטנה		חרוב מצוי	
חלבלוב מרושת		צלף קוצני	
חלבלוב פעוט			
חרצית עטורה			
סרפד הכדורים			
תמריר מרוקני			
שעורת התבור			
כלך מצוי			
חורשף מצויץ			
חוטמית עין-הפרה			
זקנן שעיר			
מלעניאל מצוי			

3. גבעות נטע

רום: 403 מטר

נרשמו 94 מיני צמחים

התחנה היפה ביותר המוכרת לנו באזור זה המייצגת בתות ספר על מדרון סלעי גירני. באתר

נספרו מעל 120 מיני צמחים שונים משני אזורים ביוגיאוגרפיים חשובים: האזור הים-תיכוני וחגורת הספר של המזרח התיכון. הצמחים השולטים במקום הם **סירה קוצנית, שמשון הדור,** ו**מרווה ריחנית**. מבין הצמחים הים-תיכוניים יצויינו: **זלזלת הקנוקנות**, **סחלב פרפרני** ו**ציבורת ההרים**- הפורחים במחצית חודש מרץ כל שנה. מבין השיחים והעצים מופיע רק **אשחר ארץ-ישראלי**, כאשר ה**חרוב**, **אלת המסטיק** ו**אלון מצוי** מדרימים רק עד קו אמציה.

גבעות נטע - מראה כללי . צילם: גדי פולק ©
להגדלה - לחצו על התמונות

צמחים אופייניים בצמחיית הספר בגבעת נטע. צילם: ליאור אלמגור ©
מימין לשמאל - מרווה מלבינה, מרווה ריחנית, שמשון הדור, לשון-פר סמורה
להגדלה - לחצו על התמונות

המינים האופייניים לגבעות נטע

חד-שנתיים	בני-שיח	מטפסים ועצים	גיאופיטים ועשבוניים רב-שנתיים
איסטיס מצוי	צמרנית הסלעים	שרביטן ריסני	חוטמית עין-הפרה
אליסון מצוי	אלקנה סמורה	אספרג החורש	חורשף מצויץ
ברומית ספרדית תת-מין צפופה	גלונית מצויה	אשחר ארץ-ישראלי	כלך מצוי
ברומית עקרה	זוטה מעורקת	פואה מצויה	מוצית קוצנית

ברקן סורי
חרדל לבן
גרגרנית מצויה
חלבלוב מרושת
טופח ירושלים
חרצית עטורה
סרפד הכדורים
דרדר גדול-פרחים
אוזן-גדי צהובה
קחוון חברוני
מלעניאל מצוי
קחוון מצוי
עכנאי יהודה

כתלה חריפה
סירה קוצנית
פרסיון גדול
צלף קוצני
חד-שפה תמים

נורית אסיה
שום משולש
נץ-חלב צרפתי
עכובית הגלגל
כלך מצוי
ציפורן נקוד
מרווה מלבינה

4. גבעת מרשם מול תל בית-מרסים

רום – 439 מטר

נרשמו 117 מיני צמחים

צומח ספר של דרום שפלת יהודה, בקרבת נחל אדוריים בתוך שיחיה דלילה של **אשחר ארץ-ישראלי**. שכיחים מאד **סירה קוצנית**, **כתלה חריפה**. המדרון "צבוע" במחצית חודש מרץ 2016 במרבדי **מלעניאל מצוי** וכתמי **שעורת התבור** בשיא פריחה. כמו כן שולטת במדרון **שלהבית קצרת-שיניים**, צמח אנדמי לישראל המאפיין את חגורת הספר של האשדות המזרחיים של השומרון ויהודה. במשטחי הנארי הנרחבים ובכתמי הקרקע רדודים שעליהם, שולטים צמחי סלעים: **צורית חוורת, זערורית קטנת-פרי, צללית אשונה** ו**לוטמית דביקה**. בכתם של שלולית חורף עונתית מצאנו גם **דק-זנב קשתני**.
למרגלות גבעת מרשם ממזרח לתל המפורסם של בית-מרסים הקדומה (רום 403), פורחת כל שנה בחודש פברואר **כלנית מצויה** אדומה הבולטת על רקע הצמחייה המוריקה בעונה זו.

גבעת מרשם
מימין - מראה כללי. צילם: גדי פולק ©; משמאל - מרבדים של מלעניאל מצוי. צילם: עוזי פז ©
להגדלה - לחצו על התמונות

צמחים מגבעת מרשם
מימין לשמאל- עכובית הגלגל. ליאור אלמגור ©; שלהבית קצרת שיניים. ערגה אלוני ©; דק-זנב קשתני. חוה להב ©; צורית חיוורת. חוה להב ©
להגדלה - לחצו על התמונות

המינים האופייניים לתחנת גבעת מרשם

חד-שנתיים	בני-שיח	מטפסים, עצים ועשבוניים רב-שנתיים
איסטיס מצוי	צמרנית הסלעים	גבסנית ערבית
אליסון מצוי	אלקנה סמורה	נשרן מכחיל
ברומית מאוגדת	גלונית מצויה	אשחר ארץ-ישראלי
בן-שעורה מצוי	זוטה מעורקת	כלך מצוי
ציפורנית אלכסנדרונית	כתלה חריפה	מוצית קוצנית
טופח ירושלים	געדה מצויה	גבסנית ערבית
חרצית עטורה	סירה קוצנית	עפעפית מצרית
אוזן-גדי צהובה		חוטמית עין-הפרה
קחוון חברוני	**גיאופיטים**	קיצנית כרתית
מלעניאל מצוי	נורית אסיה	קיפודן מצוי
בן-חיטה ביצני	שום משולש	עכובית הגלגל
גביעול מאוגד	כתמה עבת-שורשים	כלך מצוי
תמריר מרוקני	נץ-חלב צרפתי	ציפורן נקוד

עירית גדולה

מרווה מלבינה
חרוב מצוי (יחיד)
לבנה רפואי

שדה נטוש של תלתן אלכסנדרוני

רום: 450

בשולי כביש 358 בעמק עם אדמה חומה דשנה מצוי שדה של תלתן תרבותי. הגידול הביא עימו אוכלוסיית **פרג אגסי** ושלל צמחים חד-שנתיים הפורחים לתפארת מדי שנה במחצית מרץ. בין הצמחים האופייניים של שדות בחגורת הספר נמנה: **דרכמונית מצרית, מגלית גדולת-פרחים, זמזומית ורבורג ציפורנית מעורקת וערטנית השדות**

צמחי שדות בשדה תלתן באדמה כבדה
מימין לשמאל – מגלית גדולת פרחים. חוה להב ©; פרג אגסי. חוה להב ©; זמזומית ורבורג. ערגה אלוני ©; טוריים מצויים. ערגה אלוני ©
להגדלה – לחצו על התמונות

רשימת צמחי אדמה כבדה בשדה התלתן התרבותי

אפון נמוך	מגלית גדולת-פרחים
ארבע-כנפות מצויות	ערטנית השדות
בקיה צרפתית	עשנן צפוף
דרכמונית מצרית	פרג אגסי
זמזומית ורבורג	קרדריה מצויה
טוריים מצויים	רשתון השדות
אסתום מצוי	שעורת העכבר

5. חניון האלות ביער מיתר

רום – 411 מטר

חורשת מטע של שני מיני אלה: רוב העצים שייכים למין **אלה אמיתית** המניבה את אגוז

הפיסטוק וחלק שני של העצים שייכים למין **אלה אטלנטית** הגדלה בר בעיקר בחגורת הספר של ישראל ובהר-הנגב. כל מיני הסוג אלה הם מואבקי רוח ודו-ביתיים, כלומר עצי זכר ונקבה נפרדים. מטעי אלת בוטנה נטעו בשנות השישים באזור צפון הנגב (וגם מעט בגליל העליון המזרחי) אולם לא הצליחו לתת את היבול הצפוי. האם הסיבה לכשלון נעוצה בחוסר ידע ושקדנות (והרי בקליפורניה הגידול הצליח מאוד!) ?

עצים תרבותיים	**צמחי בר בולטים**
אלת הבוטנה	צמר מפוצל
אלה אטלנטית	חרדל לבן
ינבוט המסקיטו	
אורן ירושלים	

6. איריס שחום ליד תל ערד

רום – 520 מטר

נרשמו 47 מיני צמחים

עונת הגשם 2016-2015 היתה גרועה בבקעת ערד והדבר ניכר בצמחיה העלובה שפגשנו ובמגוון הצמחים שרשמנו. יוצא דופן הוא **איריס שחום** הפורח בשיאו ונראה מצוין גם בשנה זו, כנראה הודות למאגרי מים ומזון בקנה השורש שנצברות בעונת הגידול הקודמת ואולי לגשמים המוקדמים של אוקטובר 2015. בשטחי לס בעמק גדל ריכוז גדול של **צמר מפוצל**. יצויין שבתחנה זו כמעט שלא גדלים בני שיח.

מימין לשמאל – תחנת האיריס השחום בבקעת ערד – מראה כללי. גדי פולק ©; **איריס שחום**. ערגה אלוני ©; **אכילאה ערבתית**. חוה להב ©; **צמר מפוצל**. ערגה אלוני ©

להגדלה – לחצו על התמונות

המינים האופייניים לתחנת האיריס השחום ליד תל ערד

חד-שנתיים	**גיאופיטים**	**עשבוניים רב-שנתיים**

בן-שעורה מצוי
בת-חול ארץ-ישראלית
גרגרנית ערבית
דמוצית משוננת
פישתנית ססגונית
פשתנית מלבינה
קדד מצליב
קדד יפה

נץ-חלב איג
איריס שחום
זמזומית איג
סתוונית הנגב
מקור-חסידה שעיר

אכילאה ערבתית
אלקנה סמורה (בן-שיח)
חוחן אלכסנדר וני
צמר מפוצל
קדד באר-שבע
קדד קדוש
סומקן דוקרני
קיפודן בלנש

7. תחנת הגביעונית ליד תל-קריות

רום – 620 מטר

מספר מיני צמחים שנרשמו- 94

גבעה עם צומח ספר טיפוסי – ראו צילומים ופירוט מינים בטבלה.

תחנת הגביעונית ליד תל קריות
מימין – מראה כללי. גדי פולק ©; משמאל – בור מים ליד תל קריות. שמעון דדון ©
להגדלה – לחצו על התמונות

במקום (רום 608) בור חצוב בסלע גיר רך (ראו תמונה) , כנראה מתקופה זהה למערות בתל-קריות הסמוך. בגבעה זו גדל שיח בודד של **שלהבית המדבר** הנמצא בשיא פריחתו במחצית מרץ. בדרך כלל גדלה שלהבית המדבר באזור הנגב הצפוני בשולי סלעי גיר קשה ודווקא פרט זה גדל על גבי שפוכת קירטון. בבור נוסף (רום 614) גדלים גם צמחי **פרגה אדומה** הפורחים בצבע אדום-כתום עז במחצית חודש מרץ. האדמה שהוצאה מבור זה בתקופה קדומה – מקבילה כנראה לתקופה בה נחפרו מערות ומחילות המסתור בתל-קריות הסמוך.

מימין לשמאל - גביעונית הלבנון "ערבית". ערגה אלוני ©; מצילות ארוכות-עוקץ זן טיפוסי. ערגה אלוני ©; פרגה אדומה. חוה להב ©; שלהבית המדבר. חוה להב ©
להגדלה - לחצו על התמונות

מימין לשמאל - אזובית המדבר. ערגה אלוני ©; סיפן סגול. ליאור אלמגור ©; ערטנית השדות. ערגה אלוני ©; שום אשרסון. ערגה אלוני ©.
להגדלה - לחצו על התמונות

המינים האופייניים לתחנת תל קריות

חד-שנתיים

בן-שעורה מצוי
מלעניאל מצוי
גרגרנית ערבית
דמומית משוננת
שיבולת-שועל ערבתית
שיבולת שועל נפוצה
קדד מצליב
קדד יפה
שעורת התבור
מקור-חסידה ארוך
פרגה אדומה
פקטורובסקית אשרסון
תלתן צמיר
שעורת התבור
מרווה דגולה

גיאופיטים

נץ-חלב איג

גביעונית הלבנון ערבית

אסתום מצוי
זמזומית איג
סיפן סגול
מקור-חסידה שעיר
שום מזרחי
חצב גלוני
מצילות ארוכות-עוקץ טיפוסי
כרבולתן השדות
עירית גדולה
ערטנית השדות

בני שיח ועשבוניים רב-שנתיים

אכילאה ערבתית
אלקנה סמורה
חוחן אלכסנדרוני
צמר מפוצל
קדד באר-שבע
קדד קדוש
סומקן דוקרני
חסה מזרחית
מרווה מלבינה
סיסנית הבולבוסין
קיצנית צפופת-פרחים
שלהבית קצרת-שיניים
שמשון הדור
שעמון מצולע
שעורת הבולבוסין
קדד פינברון
רתם המדבר

אזובית המדבר (בעיקר בקירטון ובנארי החשופים בגבעת שני הבורות)

קיפודן בלנש (בעיקר בקירטון ובנארי החשופים בגבעת שני הבורות)

קזוח עקום (בעיקר בקירטון ובנארי החשופים בגבעת שני הבורות)

8. נחל יעלים ממזרח לערד

רום – 435 מטר

מספר מיני הצמחים שנרשמו – 116

שלוחה מצוקית בין נחל יעלים לנחל ללא שם במפה אותו אנו מציעים לקרוא "נחל מציץ" על שם צמחי ה**מציץ** ה**סורי** המיוחדים הגדלים באזור. באפיק הואדי ולמרגלות סלעים גדלה באזור **שלהבית המדבר** הפורחת בצהוב יפהפה במחצית חודש מרץ כל שנה. בעוד במדרון הפונה דרומה גדלים צמחי מדבר אופייניים דוגמת **פגוניה רכה**, **ערטל מדברי** ו**זוגן השיח**, המדרונות הצפוניים מכוסים צמחי ספר וצמחים ערבתיים רבים ושולטת ביניהם **מלחית אשונה**. בקירטונים של תצורת מנוחה שולטים **מלוח קטן-עלים**, **אשליל שעיר** ו**כנוליאה (בסיה) ערבית**.

מימין לשמאל – פגוניה רכה. צביקה אבני ©; זוגן השיח. ערגה אלוני ©; אלקנה סמורה. חוה להב ©; יפרוק המדבר. שמעון דדון ©
להגדלה – לחצו על התמונות

מינים האופייניים לתחנת נחל יעלים

חד-שנתיים	עשבוניים רב-שנתיים וגיאופיטים	בני-שיח	עצים, שיחים, מטפסים
בן-שעורה מצוי	חוחן אלכסנדרוני	מלוח קיפח	שלהבית המדבר
בואסיירה מויצת	דרדר החרחבינה	מלוח קטן-פרחים	אשל היאור

גרגרנית ערבית
דמומית משוננת
פשתנית ססגונית
פשתנית מלבינה
קדד מצליב
קדד יפה
קדד קוטבי
אהרונסונית פקטורי
אפזרית דו-אבקנית
שנס המדבר
אספסת מפוצלת
טוריים זיפניים

קדד משולחף
קדד קדוש
סומקן דוקרני
קיפודן בלנש
זמזומית המדבר (גיאופיט)
מקור-חסידה שעיר (גיאופיט)
שום ארץ-ישראלי (גיאופיט)

מלוח מלבין
יפרוק המדבר
מלחנית הערבות
מלחית אשונה
בוצין שיחני
אכילאה ריחנית
אלקנה סמורה
מציץ סורי
פגוניה רכה

שרביטן ריסני
צלף קוצני

תמונה בעמוד השער של כלנית

משתלמי כלנית בגבעת אשל הפרקים ליד אמציה. צילם: גדי פולק ©

==========

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©

ציטוט: שמידע א ופולק ג 2016 סיכום השתלמות כלנית בשפלת יהודה ובדרום הר חברון 16-17.3.2016, כתב-עת "כלנית" מספר 3.

https://www.kalanit.org.il/?p=6543&preview=true